

Petri Paju

Aliokirjoitus; julkaistu: Turun Sanomat 24.10.2018.

Miksi Tampere muttei Turku?

Miten Tampereesta on aikojen kuluessa tehty teknologiakaupunki mutta Turku on jäänyt jälkeen vaikkapa alueella toimivien diplomi-insinöörien määrässä? Yhden kiinnostavan, pitkän perspektiivin vastauksen kysymykseen tarjoaa alueen insinöörien pitkäjänteinen yhteistyö keskenään ja muiden vaikuttajien kanssa: Tampereen Teknillinen Seura on vaikuttanut Pirkanmaalla ja laajemmin jo 125 vuotta samaan aikaan kun sen turkulaiset veljesjärjestöt ovat kuihtuneet. Sain tilaisuuden perehtyä Tampereen Teknillisen Seuran tarinaan kirjoittamalla kirjan Tekniikkaa hyvässä Seurassa sen juhlavuotta 2018 kirkastamaan.

Tampereella toimivien insinöörien johdolla seurasta muokattiin paikallinen voimatekijä 1800-luvun lopulla. Sen suojissa suunniteltiin kaupungin keskeiset tekniset ratkaisut vesihuollosta satamiin ja rakennussuunnitelmiin. Seuran jäsenten lempihankkeista ainoastaan raitiotie toteutuu vasta runsaan 100 vuoden viiveellä.

Tampereen Teknillinen Seura rakennutti itselleen talon, Grand Hotel Tammerin, 1920-luvun lopulla. Rakennuksessa aloittivat toimintansa hotelli ja ravintola, ja seuran talosta varaamissa uusissa klubitiloissa ryhdyttiin kohta keksimään uusia juhlaperinteitä.

Pian seura tuki vahvasti Tampereen kaupunkia siinä, että Valtion lentokonetehdas siirrettiin 1930-luvun puolivälissä nimenomaan Tampereelle, Härmälään. Tehdas kasvoi merkittäväksi kriisiaikana. Sodan jälkeen siitä tuli tärkeä osa Valmet-konsernia, joka laajensi ja uudisti alueen teollisuustuotantoa.

Seura avusti uranuurtavaa Tampereen radiota 1920-luvulla ja tuki 1950-luvulla TV-toiminnan aloittamista Tampereella. Seura rakensi pitkäjänteisesti Teknillistä museota Tampereelle. Sen ensimmäinen Teollisuusmuseonäyttely avattiin Näsilinnassa vuonna 1926, ja Teknillisen museon nykyinen jatkaja on Museokeskus Vapriikki.

Kauaskantoisimmat ansiot Seuralla on tekniikan alan koulutuksen ja korkeakoulutuksen edistäjänä. Yhdistyksen perustajajäseniin kuului kolme Tampereen teollisuuskoulun opettajaa. 1900-luvun alussa seura ehdotti uutta teknillistä keskikoulua, mistä aloitteesta syntyi Tampereen Teknillinen opisto. Sittemmin seura tuki tätä oppilaitosta sekä 1960-luvulla uuden teknillisen korkeakoulun perustamista: Tampereen teknillinen korkeakoulu (TTKK) itsenäistyi vuonna 1972. Seuran myötävaikutuksella siitä muokattiin nimenomaan "teollisuuden korkeakoulu", soveltavan tutkimuksen keskus.

Samankaltainen seura kuin Tampereella, Åbo Teknici – Turun Teknikot, aloitti Turussa hieman aiemmin vuonna 1892, mutta sen tarina kääntyi aivan toisenlaiseksi. Kilpailevia vaikuttajien ryhmiä ja verkostoja toki riitti Turussa enemmän kuin nimenomaan teollisuuskaupungiksi vasta 1800-luvun mittaan kasvaneessa ”Suomen Manchesterissa”. Turkulainen seura muodostui turhan suljetuksi ja joutui sittemmin kieliriitoihin eikä koskaan kasvanut samanlaiseksi paikalliseksi voimatekijäksi kuin Tampereella. Turun Teknikot kuihtui viimeistään toisen maailmansodan jälkeen ja lakkautettiin lopulta 1975. Sitä ennen mallia uuteen, laaja-alaiseen turkulaiseen tekniikan yhdistykseen oli haettu juuri Tampereelta, mutta samankaltaista pysyvää ja tuloksellista yhteistoimintaa Turun teknillinen seura ei ole saanut aikaan.

Tampereella TTKK:n kerryttämä osaaminen sai Nokian sijoittamaan kaupunkiin tutkimusyksikkönsä, ja korkeakoulu ja yritys toimivat tiiviisti yhdessä Nokian nousun ja markkinajohtajuuden vuosina 1990-luvulta lähtien. Samalla seuran omistamat Nokian osakkeet kohosivat arvossa, ja niiden myynnillä yhteisö vahvisti taloudellista selkänöjää uudistumiseen 2010-luvun vaikeampina aikoina. Viime vuosina seura on ollut yksi Tampere3 -hankkeen tukijoista sekä perustamassa tulevaa, uudistunutta Tampereen yliopistoa. Vaikka Turun ja Tampereen teknisten seurojen alkuaikaan 1893 lähtökohdat kahdella kaupungilla olivat tyystin erilaiset, huomataan että monet asiat on Tampereella tehty toisin, ja että sikäläiset kokemukset kannattaa tuntea muuallakin – jopa Turussa.

Petri Paju

Kirjoittaja on teknologian kulttuurihistorian dosentti Turun yliopistossa.